

Qipchaqova Yorqinoy Hamidjonovna
FarDU, Ijtimoiy- gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI KASBIY MAHORATINI YANGI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISH

Annotatsiya: Ushbu maqolada, mamlakatimizda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ma'naviy qiyofasi, ilmiy salohiyati, xamda ilm-fan va innovatsiyani rivojlantirish ta'limga raqamli texnologiyalarni kiritishning me'yoriy asoslari yaratilganligi, O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Xarakterlar strategiyasida uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish ustuvor vazifa ekanligi yoritilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsion faollik, ma'naviy qiyofa, ilmiy salohiyat, raqamli texnologiya, xarakterlar strategiyasi, uzluksiz ta'lim, mehnat bozori, yuqori malakali kadrlar, global o'zgarishlar, axborot kompetentligi.

Hozirgi paytda o'rganiladigan bilimlar miqdori shunchalik ko'pki, ularni darslikka to'liq sig'irib bo'lmaydi. O'qituvchi ham dars jarayonida barcha ma'lumotlarni bevosita tushuntirib berish imkoniyatiga ega emas. SHuning uchun o'quvchilarni mustaqil bilim olishga, ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga, fikrlarini erkin bayon etishga, mustaqil ravishda xulosalar chiqarishga o'rgatadigan o'qitishning yangicha texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish zaruriyati tug'ilmoqda. Ilg'or yangi pedagogik texnologiya "O'qituvchi-ta'lim-o'quvchi" tamoyiliga asoslanib unda o'quvchi sub'ektga, ya'ni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanib, uning izlanishiga, mushohada yuritishiga sharoit yaratib beriladi. Bunda o'quv dasturi va darslik shu jarayonning bevosita tashkilotchisi, o'qituvchi esa mazkur murakkab jarayonni mohirlik va idrok bilan boshqarishi kerak. Umumiy o'rta ta'limning Davlat ta'lim standartlarida belgilangan talabalarning barcha o'quvchilar tomonidan to'la – to'kis bajarilishiga, ta'lim samaradorligini oshirishga erishish uchun yangi texnologiyalarni izlash, yangiliklarni yaratish va amaliyotga joriy etish lozim.

Bilim maskanlarining moddiy texnika bazasi mustahkamlanib, kompyuter texnologiyasi, laboratoriya jihozlari bilan to'liq ta'minlanmoqda. Ta'lim mazmuni ham tubdan yangilanib bormoqda. Tajriba-sinovdan o'tib takomillashtirilgan darslar, ta'lim standartlari, modernizatsiya qilingan o'quv dasturlari ta'lim jarayoniga kirib keldi. O'qituvchilarni ma'naviy va moddiy rag'batlantirish ishlari kundan-kunga yaxshilanib bormoqda. Bu esa, tabiiyki, boshlang'ich sinf o'qituvchilari zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi. Buning uchun ularga mutaxassislar tomonidan yo'l yo'riqlar ko'rsatish, yo'nalish berish (albatta, ommaviy axborot vositalar yordamida ham), bir so'z bilan aytganda, o'qituvchilarning ijobiy mustaqilligini rivojlantirish va ularni innovatsion faoliyatga tayyorlash muhim vazifalardan sanaladi. Bu masala bugungi kunda alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Darslarni yangicha tashkil etish, kundalik darslarga yangicha, ijodiy yondashishni, o'quvchilarning shu faoliyatda faol ishtiroklarini tashkil etishni taqozo etmoqda. Qisqacha qilib aytganda, maktabda ijodiy muhitni yaratish orqaligina ta'limning sifat va samaradorligini oshirish mumkin. Innovatsion faoliyat tushunchasiga:

1. Innovatsiyalash - yangilash, yangilik kiritish. Jumladan, ta'lim mazmuniga yangilik kiritish integratsiya tushunchasi bilan belgilanadi. Bunda «integr» (lotincha integre - bog'lash) ta'lim

mazmunida ba'zi fanlarni bir biriga bog'lash. Yunoncha esa, integratsiya - moslashish, aloqa yaratish.

2. Ta'lim usul, vosita, uslubiy jarayonga yangilik kiritish texnologiya tushunchasi bilan belgilanadi. Demak, o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorgarlikni ta'minlash ularni integratsiyalashgan va texnologiyalashgan darslarni o'tkazishga tayyorlash tizimi sanaladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash tizimi bizning fikrimiz bo'yicha uchta bo'limdan iborat bo'lishi kerak.

Mazkur tizimning yo'nalishlarini ko'rib chiqamiz:

1-yo'nalishi: talabalarni – bo'lajak pedagoglarni o'qitish jarayoniga innovatsion fanlarni kiritishni talab qiladi: «Boshlang'ich ta'limni integratsiyalash» (1-kursda), «Pedagogik texnologiyalar» (3-kursda), «Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedtexnologiyalar» (4-kursda). Mazkur fanlar bo'yicha darslarda talabalar innovatsion faoliyatning mazmun-mohiyati, o'tkazish printsiplari va usullari haqidagi bilimlari shakllanadi, pedagogik amaliyotda ushbu faoliyatni tashkillashga harakat qiladilar va shu bilan mustaqil faoliyatga o'zlarini tayyorlaydilar.

2-yo'nalish: oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarni bitirib, yosh o'qituvchilar mustaqil ishlayotgan paytida innovatsion faoliyatni tashkillaydilar. Ular yordamiga maktablarda quyidagi ishlarni o'tkazishga tavsiya etiladi:

- metod birlashmalar mashg'ulotlarida innovatsion faoliyat mohiyati, mazmuni, turlari haqida tushuntirish;

- «ustoz-shogird» maktablarini tashkil etib, ular asosida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish;

- seminar-treninglar asosida integratsiyalashgan darslarni o'tkazish, an'anaviy va interfaol usullar texnologiyalardan foydalanish bo'yicha tajribalar almashuvini tashkillash;

- innovatsion faoliyat, ya'ni integratsiyalash, texnologiyalash bo'yicha o'qishlarni tashkillash va boshqa.

3-yo'nalishi: malaka oshirish institutlarda o'qituvchilar uchun an'anaviy o'qish tizimiga maxsus mavzularni kiritish; ya'ni innovatsion faoliyatining mohiyati, yo'nalishlari, jumladan ta'limni integratsiyalash va texnologiyalashtirish masalalarni o'rganishni, tajribalar almashuvini tashkillash.

Xulosa qiladigan bo'lsak, yuqorida ko'rsatilgan barcha masalalarni ommaviy axborot vositalarida keng yoritish maqsadga muvofiq bo'ladi. Chunki unda bu masalalarni ommalashtirish va muhokama etishga imkoniyat yaratiladi. Xulosa qilib aytganda, 4 ta ta'riflangan ish yo'nalishlari: 1-bo'lajak pedagoglarni nazariy jihatdan zaruriy bilimlar bilan ta'minlash, 2-o'quv muassasalarda ishlayotgan o'qituvchilarni ilmiy-uslubiy jihatdan uqtirish; 3-oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari o'qituvchilarning boshlang'ich maktab bilan hamkorlik ishlarini tashkillash hamda malaka oshirish institutida pedagoglarning bilimlarni va kasbiy mahoratini oshirish – boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlashni ta'minlash bo'yicha tarmoqlashgan, yagona tizimini tashkil qiladi, deb o'ylaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qipchaqova Yo., & Soxibova F. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI JISMONIY TARBIYALASH MUAMMOLARI. Мироявая наука, (3 (60)), 18-21.
2. Qipchaqova, Y. H. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Research Focus, 1(2), 340-347.
3. Qipchaqova, Y. (2022). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASH SOHASIDAGI XORIJ МАКТАБГАЧА TA'LIM TASHKILOTLARI TAJRIBALARI. Science and innovation, 1(B8), 106-111
4. Kipchakova, Y. (2021). METHODOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECTS OF INFORMATION AND INTELLECTUAL CULTURE IN THE EDUCATION OF A DEVELOPED GENERATION. Экономика и социум, (6-1), 156-159.
5. Kipchakova, Y. X., & Kodirova, G. A. (2020). INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION. Теория и практика современной науки, (5), 29-31.
6. KIPCHAKOVA, Y., ABDUXAMIDOVA, M., & RAXMONALIYEVA, (2021)M. THE IMPACT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENT KNOWLEDGE. СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Интернаука", 37-38.
7. Қипчақова, Ё., Махмудова, М., & Умарова, З. (2021). МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР МЕХНАТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 9-10.
8. Қипчақова, Ё., Соибжонова, Ш., & Абдуқаюмова, С. (2021). МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ. Студенческий вестник, (22-7), 11-12
9. Kipchakova Yorkinoy, (2023) PERSONAL DEVELOPMENT OF A FUTURE TEACHER AS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL TRAINING Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS) April 2023. (181-187)
10. Yorqinoy Qipchaqova , Kasimova Muxlisa Hamdamovna (2023/4/14) PEDAGOGIK MAHORAT VA UNING O'QITUVCHI FAOLIYATIDA TUTGAN O'RNI IQRO.jurnali (477-484)
11. Y.H. Qipchaqova (2023/4/14) Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faolligini rivojlantish. IQRO jurnali (485-493)
12. Y. Qipchaqova U.Xalilova, I. Mirzaolimova (2022/1/20) Bo'lajak o'qituvchilarning integrativ faoliyatning loyihali komponenti "Ilm-zakovatimiz – senga, ona-Vatan!" mavzusidagi Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materillari 3-tom (116-b)
13. Qipchaqova Yorqinoy. (2023). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA CHET TILLARINI O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH OMILLARI. Ta'lim Innovatsiyasi Va Integratsiyasi, 11(10), 3–5.

14. Kipchakova Yorkinoy (2023). ISSUES OF INTERACTION WITH LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY EDUCATION. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(12), 780–782
15. Hamidjonovna, Y. Q. (2023). SHAXS RIVOJLANISH JARAYONI, TARBIYASI VA UNING IJTIMOIYLASHUVI. *Научный Фокус*, 1(2), 475-480.
16. Kipchakova Yorkinoy. (2023). SOME PROBLEMS OF PREPARING PRIMARY CLASS TEACHERS FOR INNOVATIVE ACTIVITY. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(12), 777–779. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/841>
17. Kipchakova, Y. (2021). Methodological And Didactic Aspects Of Information And Intellectual Culture In The Education Of A Developed Generation. *Экономика и социум*, (6-1), 156-159.
18. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna Kasimova Muxlisa Xamdamovna. (2023). FACTORS TO IMPROVE THE PEDAGOGICAL SKILLS AND PROFESSIONAL CULTURE OF THE EDUCATOR. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(10), 35–38. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/320>
19. QIPCHOQOVA Yorqinoy, MADRAHIMOVA Mohiraxon Imomaliyevna (2023) MAKTABGACHA TA'LIMDA STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH ZARURIYATI «Педагогик ва психологик тадқиқотлар» (6-11)
20. Yo.H.Qipchaqova (2022) Maktabgacha yoshdagi bolalarni zamonaviy yondashuv asosida tarbiyalash. *Xorazm Ma'mun Akademiyasi* 11/3 2022.(143-145)
21. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) *BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TIL O'QITISHGA O'ZARO TA'SIR ETISH MASALALARI “TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR” RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI* (25-28)
22. Qipchaqova Yorqinoy (2023-yil 10-noyabr) *BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARNI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASHNING AYRIM MUAMMOLARI “TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR” RESPUBLIKA-ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI* (42 -44)
23. Qipchaqova Yorqinoy Hamidjanovna, Ergasheva Maftuna Davlatjon qizi. (2023). ISSUES OF TEACHER SKILLS IN THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL IDEAS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 10(09), (129–133). Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/185>
24. Y.H. Kipchakova. (2023). PREPARATION FOR PROFESSIONAL ACTIVITY BY DEVELOPING INNOVATIVE ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS. *International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management*, 2(3), 243–262. <https://doi.org/10.5281/zenod>